

DIRECTOR:

Dr. AUGUSTIN POPA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ—JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:

La șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: invoială :: ::

REDACTOR:

Prof. DUMITRU NEDA

ABONAMENTUL

Pe un an 200 Lei

Pe 6 luni 100 Lei

Pentru străinătate 400 Lei

Unitatea

Foaie bisericească-politică— Apare în fiecare Sâmbătă

Zile grele

Cu întârziere de o lună, sesiunea Corpurilor Legiuitoare se deschide, astăzi. Ingrijorați și neîncrezuți, plini de temeri și nădejdi, ochii tuturor îndreaptă spre ele, mai stăruitor par'că decât când înainte. Suveranul însuși, suprem tâlmăcitor al gândurilor și nevoilor țării, a ținut să se prezinte la datorie pe toți acei purtători ai voinței publice, cari, din mărunta hărăială de partid, acum au lipsit dela datorie. Răutatea zilelor nu mai permite acest lux distrămător. Nu-i hotăriri și sacrificii eroice, o supremă îndrăzneală a tuturor forțelor noastre materiale și morale, ne pot trece peste hopul extrem de prielnic în care ne sbatem.

Intr'adevăr, vreme de doi ani guvernarea național-tărănistă a avut prea puține zile senine. A preluat o moștenire falimentară sub toate raporturile. Finanțe ruinate, și suflet devastat, legături anacronice și tradiții păcătoase, nedreptăți înalte zece ani și o armată de funcționari ineficienți. Totuși a pornit cu încredere și avântul și nu și-a lipsit. Entuziasmul unanim al țării l-a susținut. Iar lipsa de experiență în ale guvernării și mai ales a unei guvernări în situații atât de dificile — l-a făcut să îmbrățișeze dintr'odată un program mai mult decât ar fi fost prudent să o facă.

A realizat, fără îndoială, mult. În legi, în viața economică, în reducerea la normal a vieții publice. Privită în întregul ei, opera de străforțare a vieții publice, săvârșită în cei doi ani din urmă, pare deosebit de revoluționară. S'a îndeplinit fără șguduiri. Iar supremul ei act, cel mai însemnat ce se poate închipui: așezarea Regelui drepturile sale imprescriptibile și cari prin nici-o schimbare cerute de meschine interese de partid și „chestiunii“ nu puteau fi desființate, s'a realizat, fără nici o șguduire, într'un entuziasm general al întregii țări.

Dar unde-i puterea care ar fi putut birui neputința tot răul de care sufeream? Cine a îndreptat veacurile într'o zi? Iar lumea e plină de răutate. Dușmanii mulți, șireți și fără scrupule. Mai adăogați o seamă de greșeli inevitabile și netăgăduite, săvârșite de guvern. Pe de altă parte și peste toate criza economică mondială și la paroxism, sporită la noi prin catastrofa recoltelor și neputința în fața cămătăriei și a cerșetăriei ne dau o înțelegere pe cât de reală, pe atât și de sumbră a mizeriei regnicolare, în care ne sbatem.

În fața acestei situațiuni sinistre se găsește guvernul al partidului național-tărănesc, pentru absența dlui Maniu și a dlui Vaida constituțional, o simțitoare scădere de prestigiu. Mai acum, când lipsa de orientare suficientă poate încâlca și majoritățile.

Suntem siguri totuși, că greutatea situației și Corpurilor Legiuitoare armonia desăvârșită, și responsabilitățile hotăririlor mari pe cari țara le are în față. Când este în joc mântuirea țării, vorbim și credem că vor ști să tacă toate patimile și de graiurile discordante.

Chinuri filosofice

— A fi ori a nu fi, a fi fără a putea și a putea fără a fi: român —
Acrobații logice pe spatele „românului pur și simplu“ —

de prof. AUGUSTIN POPA

II.

O săptămână de chinuri hamletiene: suntem ori nu suntem? Și dacă suntem, ce suntem? Vine recensământul: să ne înscriem ori nu? Și, dacă da, ce neam de oameni? — Grație lui Descartes și d-lui Nae Ionescu, am găsit: *suntem Români!* Mai mult ori mai puțin puri și simpli, dar Români get-beget, de unde se taie Românii. Iată operațiunea logică, căreia ne datorăm ființa:

Discutăm cu d. N. Ionescu — strigăm ca Descartes — ergo: suntem!

Dacă suntem, trebuie să ne ținem de unul din neamurile de oameni de pe pământ, fiindcă n'am căzut din lună. Acest neam este cel românesc. Oricât ne-au chemat alții, pe vremuri, în tabăra lor, nu ne-am dus, și acum chiar de-ar vrea d. N. I. să ne alunge, nu putem merge. Constituția țării ne-a fixat implacabil pentru totdeauna. Și vă închipuiți ce bucluc am avea cu autoritățile, dacă am vrea să ne înscriem, cu prilejul recensământului, nu de români, ci de alt neam, pe care d. N. I. este obligat în conștiință să-l boteze la repezeală. Dar mai mult decât aceste forme, ne reclamă părinții și străbunii, din vremuri mai vechi decât descălcarea lui Dragoș și Negru Vodă. În cazul cel mai rău, mai vechi de cât anul 1700, când Românii erau foarte puri și foarte simpli, fiindcă erau foarte ortodocși. Ori, de atunci noi am rămas aceiași: în sânge, limbă, port, datini, în toată ființa noastră etnică. Dovadă: din căsătoriile mestecate, între uniți și neuniți, se nasc români puri, uneori chiar episcopi și mitropoliți ortodocși. Iar grâu numai din grâu răsare.

Firește, în felul acesta am căzut în cursă. Ținând cu ori ce preț să fim români, cum a fost Augustin Bunea, verificat ca atare și de către d. N. I., suntem, fără să vrem chiar, ortodocși! — Ei bine, suntem. Dece n'am fi? Ținem toată doctrina cuprinsă în vechea tradiție ortodoxă. Păstrăm cu sfințenie până și haina, ritul, cântarea, deși nimeni nu le va socoti esențiale religiei. Ce ne mai lipsește? A, da: se spune uneori că ortodoxia ar fi având un „duh specific“ al ei. Nu-l cunoaștem. Și nimeni nu ni l-a putut defini și preciza. Deși am cerut acest lucru. La tot cazul, până la descoperirea lui, suntem tot așa de ortodocși ca toți ceilalți frați, cari cântă „duh“ și „miluiește“.

Acum însă am sfeclit-o cu catolicismul! Așa cum a pățit-o și bietul Bunea. Tot a vrut el să fie catolic, dar fiindcă era Român, nu a putut, orice ar fi făcut. Românul e ortodox născut iar nu făcut, și boala din naștere leac

nu are. Români sunt țărani noștri din Ardeal cari, deși uniți, în organizațiile de voinici au acceptat forma de conducere colectivă, sobornicească, ortodoxă. Dnii Maniu și Vaida au protestat: *ei sunt catolici*, poate singurii catolici, dar nu mai sunt români! Unde dai și unde creapă! — Cu toată durerea sufletească, suntem nevoiți să ne despărțim de dnii Maniu și Vaida. Li lășăm în societatea „bunilor români“, alături de Samuil Micu și Ion Brătianu. Noi suntem nevoiți să ne luăm locul, împreună cu țărani și voinicii noștri, în tabăra cea mare a Românilor. În felul acesta ne-am limpezit situația națională. Cea „catolică“, firește, schioapătă. Să ni-se dea însă timp. O vom limpezi cu Roma direct. Dacă l-a tolerat pe Bunea, va fi îngăduitoare și cu noi.

Nu, — intervine d. N. I. — certificatul Romei nu ajunge pentru a dovedi că sunteți catolici. De dragul proselitismului, Roma se cam uită printre degete și judecă puritatea catolicismului nostru „cu o voită lipsă de spirit critic și de precizie“. — Pe cine n'ar înduioșa această grijă a dlui profesor de-a ne ști în adevăratul și genuinul catolicism? Și Roma îi poate fi recunoscătoare pentru certificatul de largă înțelegere și toleranță ce i-l-a dat. Prea le ieșise Papilor vestea că sunt rigizi, intoleranți, intratabili și despica firul de păr în patru. Le-au scos-o erezii, în cursul veacurilor. Și multe cazuri par că le-ar da dreptate. Ca să nu vorbim de anglicanii, foarte la modă azi în ortodoxia română, ne gândim la zarva cea mare a modernismului, la vâlvătaia cu „Action Française“ și, de tot nou, la condamnarea acțiunii lui Hitler. Unde mai pui „Indexul“ cel cumplit și permanent? — O fi având d. N. I. dreptate, totuși văzând aceste pilde ne cam temem. De aceia îl rugăm să nu fie mai catolic decât Papa și să nu ne ceară un catolicism mai genuin decât ni-l cere Roma.

Concluzia: *suntem români după cum cere d. N. Ionescu și catolici după dorința Papei*. Prin aceasta e clarificată și nedumerirea principiară a d. N. I.: *poți fi român catolic*, fiindcă *ab esse ad posse valet conclusio*. Și evident, catolicismul fiind același în orice rit, poți fi român catolic de orice rit. În chipul acesta am salvat: pe dnii Maniu și Vaida pentru neam; pe cei două milioane frați români catolici pentru recensământ; constituția țării; istoria, manualele de școală etc., tot atâtea lucruri cari altfel s'ar fi prăbușit, spre desperarea învățaților.

Iată-ne deci iarăși pe pământ, de unde am plecat: Existăm. Suntem Români. Românii

sunt unii ortodocși, alții uniți. — Am putea încheia cu acest rezultat. Totuși, daimonul socratic ne ispitește din nou. De ce n'o fi admitând, în definitiv, d. N. I. că putem fi ceea ce suntem?

Argumentarea d-sale e limpede. Religia este componentă esențială a naționalității. Nici o religie nu se potrivește însă tuturor neamurilor, ci fiecăruia una specială, *determinată de „plămada sufletească a regiunii respective“*, de „structura spirituală istorică, concretă, care îi formează suportul“. Pentru Români această religie este ortodoxia, în așa fel că „*suntem ortodocși pentru că suntem români, și suntem români pentru că suntem ortodocși*“.

De aici concluzia e clară: *nici un român nu poate fi decât ortodox*; și tot așa de logic: *nici un ortodox nu poate fi decât român*, orice ar zice Rușii și Grecii. Joc de cuvinte? Nu. Dacă pentru fiecare neam, formațiune istorică concretă, numai o anumită religie e potrivită, urmează, invers, că neamurile cari au aceeași religie, au și același fond etnic. Altfel nu li-s'ar potrivi religia respectivă și chiar dacă li-s'ar impune, ar evada din ea, cum au făcut nemții protestanți. Deci: toate popoarele ortodoxe formează un singur neam, și anume neamul românesc, fiindcă „român“ și „ortodox“ sunt noțiuni identice. — Cu mai multă dreptate, firește, un grec ar putea trage altă concluzie. Român e identic cu ortodox. Ortodoxia e de origine grecească. Deci: Românii sunt Greci.

*

Concluzii absurde. Posibile însă din premisele date. Fiindcă premisele sunt greșite.

Religia nu e componentă esențială a naționalității. Altfel schimbarea de religie n'ar fi posibilă. Dar neamuri și indivizi își schimbă religia, fără a-și pierde caracterul etnic. Invers: între structura sufletească istorică a Rușilor, Grecilor și Românilor sunt deosebiri mari, deși sunt ortodocși cu toții. — Această realitate o traduce în limbaj filozofic corect însuși d. N. I.: există catolicism și ortodoxie, două confesiuni cari au anumite deosebiri dogmatice; aceste confesiuni se realizează în lăuntru anumitor „structuri spirituale istorice, concrete, *cari le formează suportul*“. Va să zică: religia, o sumă de adevăruri, se adaugă, se grefează pe un fond

real, concret, etnic, care îi formează suportul. Este o simplă inadvertență, că N. I., în același loc, confundă acest suport cu religia pe care o suportă, găsind „incompatibilitatea structurală“ dintre catolicism și ortodoxie nu în deosebirile lor doctrinale, ci în deosebirile fondurilor etnice cari le formează substratul.

De sigur, religia influențează în mare măsură lumea sufletească a unui popor; nu-i poate însă schimba structura etnică, cum altoiul nobil nu poate schimba țesătura trunchiului sălbatic, în viața căruia s'a încopciat. La rândul său, fondul etnic diferit face ca fiecare neam să valorifice altfel adevărurile aceleși religii, cum variază se reflectează ele, ca intensitate, înțelegere, reacțiune, în fiecare individ, fără ca prin aceasta să se schimbe religia însăși. Prin aceeași lentilă îndreptată spre infinit, unii ochi văd mai mult, alții mai puțin, mai clar ori mai întunecat, se opresc mai mult la una ori la alta din splendorile întâlnite în drum, dar în fond același adevăr îl privesc și o lentilă bună se potrivește pentru toți ochii normali.

Este fundamental greșit, deci, filozoficește, a socoti religia un fel de produs specific diferitelor regiuni. Obiectiv, religia este o *sumă de adevăruri*. Ori, adevărul nu crește pe câmp și, de altă parte, este același pentru toți, pe tot pământul. Independent de măsura în care este pătruns și valorificat de singuraticii indivizi și neamuri, de formele externe în cari se îmbracă. Iar teologicește, teza dlui N. I. este o erezie crasă. Hristos a voit o religie, una și aceeași pentru toate neamurile, pentru toate timpurile. De sigur ereziile nu pot fi universale, fiindcă sunt abateri dela adevăr, religia adevărată însă poate fi tot așa de universală, ca adevărul însuși.

Dar hai să acceptăm primele două teze ale dlui N. I. Rămâne ultima: singura religie potrivită, concrescută cu neamul românesc este cea ortodoxă. — Oare? Noi suntem latini. De asta e mândru și d. N. I. Ori, după d-sa: religia specifică, proprie popoarelor latine este catolicismul. În consecință, ortodoxia este haină străină, care stânjenește dezvoltarea firească a sufletului nostru, și pe care trebuie s'o lăpădăm, cu aceeași necesitate intrinsecă, cu care nemții au părăsit catolicismul și s'au făcut protestanți.

Ori suntem latini și atunci trebuie să fim ca toți catolici, ori rămânem ortodocși, și nu mai suntem latini. Altă alegere nu este.

Trebuie să optăm pentru latinitate. Chiar fără să vrem. Fiindcă *întâia noastră plămada sufletească s'a frământat cu aluat catolic, și încă în forma lui latină*, cum spun toate manualele de școală. Prin urmare catolicismul este religia noastră firească, iar ortodoxia cămașa de forță pe care ne-au impus-o vremile vitrege și de care puterea vitală a latinității noastre se va scăpa. Iată cum noțiunea de catolic desăvârșește pe cea de Român, precum catolicismul, din alte motive decât premisele dlui N. I., va desăvârși în mare măsură neamul românesc.

*

Am încheiat. Cititorii ne vor ierta vorba lungă, de dragul dlui N. I.; iar d. N. Ionescu ne va ierta forma ușoară pe care am fost nevoiți să o dăm acestor considerațiuni, de dragul cititorilor. Cu toții vom scoate din teoria „bunului român“ această învățătură: Minte nu ne este dată pentru a volatiliza realitatea în ceața teoriilor și teoriile clădite pentru a justifica o pornire de ură confesională ori politică, nu duc la nemurire.

Un monument la mormântul lui Gavril Precup. Din prilejul sărbătorii Sf. Arhangeli Mihail și Gavril, foștii elevi — promoția 1914 — a regretatului profesor blăjan și înflăcărat naționalist Gavril Precup, și-au dat contribuția pentru a ridica la mormântul lui din cimitirul Blajului, un frumos monument de granit negru de Svedia, care poartă următoarea inscripție:

Prof. GAVRIL PRECUP 1865—1921. *Suflet entuziast de bun român, Dascăl făuritor de voințe și caractere. La focul dragostei tale de neam s'au călit inimile noastre. Nu te vom uita — Elevii tăi: „Promoția 1914“.*

Felicităm pe dnii Dr. Coriolan Suciș profesor în Blaj și Dr. Simion Nicoară, administratorul Universității din Cluj, cari s'au străduit în primul rând pentru înălțarea acestui monument, simbol al recunoștinții de elevi.

☐☐ Foia „Unirii“ ☐☐

Frații din stele

Considerații filozofico-teologice în legătură cu o problemă cosmologică

de prof. Dumitru Neda

De când s'a ivit omul pe pământ și până când se va și stinge lumina celei din urmă priviri inteligente îndreptate spre înălțimile cerești, vraja bolții înstelate n'a încetat și nu va înceta să copleșiască cu farmecul tainelor sale biata minte omenească dornică după necunoscut. De unde suntem? Încătrău mergem? Ce realități ne împrejmuiesc și care este secretul ființei lor? Suntem din aceeași urzeală cu visurile noastre (Shakespeare), ori suntem entități raționale, reale, individuale, nemuritoare? Și întru cât e adevărată ipoteza a doua: singură planeta noastră are parte de atari oaspeți de elită, ori doară imensitățile spațiului tănuiesc în sânul lor nenumărate alte leagăne alor nenumărate alte omeniri și civilizații?

Suntem departe de vremea lui Aristotel († 322 în. Hr.) care făcea din pământ centrul universului, în jurul căruia se învârte cerul întreg¹⁾. Inchipuirii poetice, care vedea în stele

ținte argintate, i-au luat locul telescoapele uriașe și plăcile fotografice, cari descoperă realități ce întrec orice închipuire. Lăsând la o parte dimensiunile strivitoare și depărtările amețitoare de cari grăiesc calculele riguroase astronomice, omul rămâne uluit în fața numărului imens a corpurilor cerești, prinse de uneltele exacte a observatoriilor moderne. Fără să mai vorbim de stelele duble, triple etc. de nebuloase, de meteoriți, de stelele noi, sau de îngrămădirile de stele, Argelander a catalogizat 314.920 stele fixe, — sori incandescenti, — Herschel 18, Seeliger 40 de milioane. După Plassmann ar fi la 300 milioane atari stele fixe²⁾.

Omul, regele creațiunii terestre, pus în fața acestui fapt, e îndreptățit să se întrebe îngândurat: toate acele milioane și miliarde de astri și planete observate, sau bănuite, să plutiască oare în spațiu ca tot atâtea cimitire ambulante, fără ca ochiu și minte să se desfășoare de splendorile lor?

De necrezut! Așa cugetă, între alții, Nicolaie de Cusa, Galilei, Kepler, Newton, Leibnitz, Kant, Laplace, Huyghens, ambii Herschel, jezuitul Secchi, Brewster, Gauss, Proctor, Braun, Pohle³⁾ Ianssen, și mai ales Flammarion, apos-

¹⁾ Cf. Zborovszky Ferencz S. J.: Természettörténet. Budapest. 1928 pag. 147.

²⁾ Prof. univ. (preot cat.) I. Pohle are pe tema aceasta, o lucrare însemnată, cu titlul: Die Sternenswelten und ihre Bewohner. Köln. 1904.

tolul neobosit al ideii pluralității lumilor locuite.

Sburând pe aripile gândului în înfinit astronomul-vizionar ne asigură, într-o lucrare de popularizare, că după ce străbătuse multe universuri despărțite unele de altele, fost isbit (în visarea-i poetică, se'nțelege!) de faptul că observase un mare număr de omeniri cu totuși străine de-a noastră, trăind viața lor proprie. Apoi continuă emfatic: „De în vreme ce locuitorii pământului micșorează creațiunea după talia lor, mii, milioane, miliarde de alte omeniri trăiesc, pe toate treptele ierarhiei intelectuale, în sisteme solare, cari pentru ele sunt centrul sferei lor de observație și departe de cari patria noastră pământeană e pierdută în nemărginire“⁴⁾. Asta după teoriele mite din sboru-i sideral câteva zimbete com-pătimitoare teologilor naivi, cari pot să creadă că marele Semănător de stele s'a antropomorfizat ca să petreacă între noi, ba se coboară și acum asupra unei mese, la cuvântul cutărui preot creștin⁵⁾.

Răspunsul nostru?

Qui bene distinxit, bene docet. În caz de față: câtă vreme nici sburătorul nostru (deja mort) nici altcineva n'a câștigat în premiul de 100.000 franci, testat Academi-

⁴⁾ Cf. Camille Flammarion: O călătorie în cer (B. p. t. No. 266). pag. 55.

⁵⁾ Cf. Flammarion t. a. pag. 51—52.

¹⁾ Cf. Fr. Klímke S. J.: Institutiones Historiae Philosophiae. Roma. 1923. vol. I. pag. 46.

Pentru zile negre

Incă un cuvânt asupra celor două soluții date chestiunii arzătoare a pensiunilor *)

Pr. Ion Rinea

I.

În discuția purtată până acum în jurul pensiilor preoțești, s'au desemnat, destul de clar, contururile alor două soluții, cari privesc renunțarea definitivă și mulțumitoare a acestei grave probleme, ce ne agită de multă vreme. Susținătorii ambelor soluții, punând în evidență părțile bune și avantajile necontestate ale soluției preconizate de ei, au avut grije să reliefeze și inevitabilele scăderi ale celeilalte soluții. Și e bine așa. Numai prin o treaptă, atentă și obiectivă cumpănire a avantajilor și dezavantajilor ambelor soluții vom ajunge să cunoaștem, care-i cea mai bună.

*) În legătură cu acest articol, publicat pentru prima oară în această revistă, am primit de la un cititor o scrisoare în care se exprimă o părere deosebit de interesantă. În ea se afirmă că, în episcopatul nostru, se ocupă stăruitor de soluționarea ei mulțumitoare. În deosebi, străduințele arhierilor noștri sunt îndreptate spre valorificarea dreptului incontestabil pe care îl are preoțimea față de stat.

Bugetul statului pe 1930 a acordat funcționarilor publici un spor de a noua parte (1/9) din totalul retribuțiilor, pentru alimentarea fondului de pensii. Acest spor s'a acordat și preoțimii din vechiul regat. Celor din Ardeal li-s'a refuzat, pe motiv că nu sunt membri ai Cassei generale de pensii. Motiv evident și absurd. Statul este obligat prin lege să pună la dispoziția bisericii sumele necesare pentru a completa, în armonizare cu salariile funcționarilor publici, veniturile clericului. De altă parte el recunoaște drepturile bisericilor și le-a se administra singure. În consecință este obligat să pună la îndemâna clericului, prin biserică, ajutoarele pe care le dă celorlalți funcționari prin mijlocirea Cassei generale de pensii.

Acesta este dreptul indiscutabil, pentru respectarea căruia arhierii noștri au intervenit la cei în drept. Sperăm, că rezultatul va fi favorabil. În acest caz, sumele pe cari le-ar vărsa statul fondurilor noastre de pensii de acasă, ar fi aproape suficiente pentru a îndeca această veche rană a bisericii noastre.

N. Red.

Soluția cea mai eficace, care se impune din primul moment prin simplitatea ei, este înglobarea noastră la fondul de pensii al Statului. Motivul: Enorme greutăți ale susținerii familiei ne pun în imposibilitate de a ne crea fondul nostru de pensii, capabil a ne ajuta omenește, pe noi și familia noastră, la zile negre. Se pare că soluția aceasta întrunește multe sufragii în sânul preoțimii, fiindcă se prezintă în cea mai seducătoare formulă: Avantajii mari fără sacrificii însemnate. Și e natural, că soluția aceasta să aibă mulți aderenți, fiindcă omul poartă în sufletul său o repulsiune instinctivă față de orice lucru ce-i cere un efort, sforțări și jertfe grele și pe cât poate le evită pe acestea, preferând mijloacele, cari i-se prezintă conducătoare la scop, fără prea multă trudă și bătaie de cap. Or, e limpede că în greua problemă, ce ne preocupă, nu acest fel de a vedea lucrurile va forma criteriul deciziv între cele două soluții propuse.

De altcum, înainte de a examina serios soluția pensiilor dela Stat, partizanii acesteia ar fi trebuit să vie dela început cel puțin cu unele lămuriri preliminare, cari privesc însuși fondul chestiunii. Înainte de a ne înfățișa în colorii așa de ademenitoare perspectivele pensiunilor dela Stat, început-au oare dâșii cel puțin unele simple tatonări în direcția aceasta, angajat-au oare fie și numai câteva convorbiri particulare cu caracter strict informativ cu organele competente ale Statului, să cunoaștem, chiar și principial numai, punctul de vedere al Statului în aceasta cauză? Credem, că aceasta n'au făcut-o și că, deci, soluția prezentată de dâșii plutește pe un teren necunoscut. Să nu ni-se ia, deci, în nume de rău, dacă, până când nu ni-se va arăta bunăvoința Statului în aceasta chestiune, vom persevera în

atitudinea ce ne-o dictează împrejurările reale și situația actuală a Statului. Suntem, adevărat, de părerea că Statul, care, precum se știe, luptă cu enorme greutăți financiare și care abia poate face față celor mai arzătoare nevoi curente, nu-și va crea de bunăvoie, numai din generozitate față de noi, alte greutăți, luându-și sarcina de a ne da pensii bune, ca funcționarilor săi, vărsându-i numai actualul nostru fond de pensii și contribuind numai de aici încolo la fondul lui de pensii cu cota, ce o plătesc ceilalți funcționari publici. Nu va ridica, oare, Statul față de noi — pe bună dreptate — grele pretensiuni financiare și pentru trecut? Iată, deci, o întrebare preliminară, căreia i-se poate da ușor un răspuns. Să trecem peste ea.

Dar iată și o nedumirire, sau mai bine zis o temeinică îngrijorare, care nu va putea fi așa de ușor împrăștiată din sufletele multora cu nici un fel de argumentare, precum s'a și văzut din scrisul unor confrăți, cari pledează contra pensiilor dela Stat. Să nu mergem în viitor până la ideea unei eventuale separări a bisericii de Stat, ce s'ar putea produce odată și odată, ci să ne oprim numai la învățămintele ce ni-le pune înainte primul deceniu al Unirii politice. Ne întrebăm, adevărat, putea-vom trece, mai ales noi uniții, cu inima liniștită la fondul de pensii al Statului, care ține să aibă o religioasă (!) și care, se pare că în urma acestui fapt, a arătat în acest deceniu prea puține semne de bunăvoință și înțelegere față de biserică noastră. Să răscolim puțin trecutul, căci iertăm repede, ceace e un act creștinesc, dar uităm și mai repede, ceace poate fi o gravă greșală. Să răsfoim numai colecția „Unirii” pe ultimii zece ani — se știe că adevăratul ziar e ecoul fidel al frământărilor unei epoci — și multe și energice proteste-demersuri ale bisericii noastre din acest restimp ne vor încredința pe deplin că tratamentul de până acum, departe de a fi un stimulent în a ne apropia de fondul de pensii al Statului, e mai degrabă un grav avertisment să părăsim fără nici un regret ideea rezolvirii acestei probleme cu ajutorul Statului. Să nu uităm că în acest sens ne în-

franceze de științe de Madame Guzman, pe seama celui ce va găsi mijlocul de-a comunica cu un alt astru decât Marte (asta se vede că buna madamă credea a fi chestie de zile), cuvântul nu-i revine astronomiei ci, filosofiei și teologiei. Și acestea iată ce ne spun:

Filosofia naturală pornește de acolo că deschide din chestie meteorii, cometele, masele nebuloase și stelele fixe din motive asupra cărora e superfluu să se insiste, ș'apoi își precizează principiul: Actualminte poți locui, de ființe corporale, înzestrate cu suflet rațional, planetele și trabanții lor, fie că vor aparține sistemului nostru solar, fie că vor aparține altor sisteme solare, presupunând că se află în aceeași stare geologică și dispun de aceleași condiții pentru viață ca pământul nostru.

Dovada acestei afirmații o putem scoate din analogie. Aceleași elemente chimice, aceleași faze ale dezvoltării, aceeași lege a gravitației în lumea stelelor, ca pe pământ. Sunt mari, mări, continente, dealuri, văi, atmosferă pe pământ? Sunt și pe stelele ce ne preocupă. Să învârtă pământul în jurul osiei sale? Se învârt și ele. Decât că pe pământ locuiesc oameni de când e locuibil. De ce n'ar fi așa și în stele? Și de ce i-s'ar face planetei noastre neînsemnate un privilegiu de care ar fi lipsite în veci corpuri cerești neasemănat mai impunătoare? Mai ales când ne gândim că până și într'un picur de apă se află organisme vii cu mii și cu milioanele.

La aceeași credință vom ajunge și dacă vom lua în socotință *înțelepciunea lui Dumnezeu*. — Cum adevărat: acel Ziditor preaînțelept, care în lumea plantelor și a animalelor a făcut un număr atât de mare de specii, care a pus atâtă varietate în stele, în oameni, în sfinții săi chiar, Acela, fiind vorba de ființele corporale-raționale, să se fi mulțumit cu singura specie umană terestră, fără să se fie îngrijit ca în celelalte părți ale împărăției sale stelare să fie și altfel de ființe corporale raționale, sigur superioare speciei pământene, care-i una din cele mai puțin perfecte? — Cum adevărat: acel Dumnezeu atotputernic, care-și manifestă desăvârșirea prin dimensiuni ce strivesc, aproape, mintea noastră (mulțimea, mărimea, distanța dintre stele și uriașul număr de veacuri ale evoluției cosmice), Acelaș, în ce privește ordul ființelor raționale, să se fi oprit la unicul nostru brăș de pământ și la unicul neam omenesc de pe el cu istoria-i de câteva mii de ani abia? — Cum adevărat: în tot cuprinsul necuprins de minte al universului, cu excepția firului de praf, care-i pământul nostru, să fie și să stăpânească singură materia anorganică, cu excluderea totală a vieții, a întrupării ei celei mai nobile: ființa rațională?

Ș'apoi *pentru* și *pentru* cine ar fi zidit Cel vechiu de zile imensul și mărețul cortegiu de stele, dacă n'ar fi minți cărora ceriurile să le spună prin maiestatea și armonia lor mărire lui Dumnezeu și dacă n'ar fi ființe ra-

ționale cari înțelegând glasul tainic al creației, să-l proslăvească pentru facerea mâinilor Lui? Nici oamenii de pe pământ, nici îngerii, nici fericirii, după învierea de obște, nu pot fi socotiți drept scop al creației, în toată deplinătatea sa. Nu oamenii de pe pământ, din simplul motiv că sălașele stelare le sunt inaccesibile. „La steaua care a răsărit...” Milenii de-a rândul omenirea habar n'a avut ce-s punctele de lumină tremurătoare a înălțimilor, și majoritatea cetățenilor planetei noastre, și azi, tot atâtă știe în cauză ca străbunii; nu îngerii, cari, în calitate de spirite pure, n'au lipsă de lăcașuri materiale, toată ființa lor fiind și de altfel aranjată pentru percepții spirituale; nu fericirii după învierea de obște, pentru că aceia n'o să aibă lipsă de-atâtea locuințe; în vremea învierii apoi multe stele o să fie de nelocuit, reclamând adaptări speciale, — lucrare de prisos, după ce stelele își ating scopul lor firesc și absolute independent de fericirea suprafirească a omului⁶⁾.

Credința populară a vechei Elade umplea atmosfera cu demoni. Democrit (460—370 î. Hr.), filosoful veșnic zâmbitor, admitea și el existența unor ființe asemenea omului, în spațiul aerian, ființe mai puternice, mai mari, și mai trainice ca omul⁷⁾. Noi, în temeiul con-

⁶⁾ Cf. *Ios. Donat S. J.*: *Cosmologia*². Oeniponte 1915, pag. 208—214.

⁷⁾ Cf. *Zeller-Nestle*: *Grundriss der Geschichte der griechischen Philosophie*¹². Leipzig. 1928 pag. 84.

drumă și trista experiență de veacuri a popoarelor din evul mediu, experiență condensată în cunoscuta zicală: „E mai bine să trăiești sub cârje, decât sub sabie!”

Ne rămâne deci cealaltă soluție: rezolvirea problemei prin noi înșine. Că e foarte greu să ne creiem din puterile noastre fondul de pensii, care ne trebuie, nimeni n'o neagă. Creierea lui cere jertfe și e explicabil că nimeni nu jertfește cu plăcere. Dar, dacă prima alternativă rămâne exclusă tocmai din cauza primejdiilor ori greutăților ce ie comportă, și noi totuși voim scopul, nu ne rămâne altceva, decât înfăptuirea propriului nostru fond cu orice sacrificii. În fața situației sombre ce se profilează în viitorul fiecăruia, sub presiunea grozavului spectru al mizeriei ce amenință, ca mâine, pe iubiiții noștri, în actuala stare de lucruri nu mai avem libertatea de a da înapoi în fața nici unei jertfe. Iar în fața unei jertfe ce trebuie s'o faci vrând-nevrând, și în fața unor oameni deciziși a izbuiți prin orice jertfe, — piedecile și greutățile, mai înainte insurmontabile, pierd mult din acuitatea și povara lor. Cei ferm deciziși a-și croi o soarte mai bună cu orice preț, înfrâng piedecile, căci acestea sunt lăsate tocmai pentru a fi învinse. Și să credem că nu atât greutățile sunt de nesuportat, cât mai mult frica de ele îngrozește pe mulți. Dacă Alpii ar fi părut așa de grozavi și lui Hannibal și lui Napoleon, ca și soldaților lor, desigur că nu i-ar fi trecut nici odată în plin miez de iarnă.

Că creierea propriului nostru fond de pensii e posibilă, o dovedește exemplul elocvent al fraților din eparhia Orăzii. De ce n'am putea face toți laolaltă, ceea ce au putut face câțiva oameni de acțiune, pe cari îi felicităm călduros?! Ghiața-i spartă și drumul arătat. Să pășim pe el cu gândul că nimic mare și durabil nu s'a făcut și nu se face, fără jertfe!

† Canonicul Ilie Stan

După 43 ani de preoție și 67 ani de viață, s'a stins, la Oradea, în ziua de Marți, 4 Noemvrie c. canonicul de fericită pomenire *Ilie Stan*.

Adurmitul în Domnul se trage din părinți

siderațiilor de mai sus (cari n'au nimic cu superstiția populară) admitem bucuroși *posibilitatea* pluralității lumilor locuite de ființe corporale raționale. Și când se va dovedi *realitatea* *faptică* a presupunerilor sugerate de această problemă până în prezent nerezolvată și insolubilă⁸⁾, sigur, creștinătatea va fi aceea care va jubila în primul rând. Căci, între altele, de pe multe conștiințe delicate o să se ridice peatra grea a îndoelilor trezite de perspectiva porții largi și a căii late ce duce la nefericire pe atâția din fiilii oamenilor... În ipoteza pluralității lumilor locuite de omeniri nesupuse robiei păcatului (ar fi absurd să presupunem răul biruitor pe toată linia creațiunii), numărul osândiților de pe pământ ar reprezenta un punct infinitesimal de întunerec, într'un ocean de lumină⁹⁾.

Așadar din această parte, *teologia creștină* nu-i tulburată cătuși de puțin, nici ea. Congregația Indicelui a însărcinat la vremea sa pe savantul abate Moigno să-i aducă la cunoștință lui Flammarion că întruparea Domnului și răscumpărarea neamului omenesc printr'ansul nu-i chiar de fel obstacol în calea existenței și a altor lumi locuite. (Kirwan). Vorba vestitului P. Félix: „Economia generală a creștinismului are în vedere pământul, nimic

păcurari dela Macău (jud. Arad). În urma stăruințelor lui Mihail Pavel, care-l cunoștea încă de pe când studia la liceul premonstratenzilor din Oradea, tânărul Ilie intră la teologie. Incepe la Blaj și termină la Viena, ca alumn al „Augustineum“-lui, ca să treacă la Beiuș profesor de religie și spiritual la liceul de băieți și la școala civilă de fete, în care calitate va munci, dela catedră și de pe amvon, vreme de 25 de ani.

În 1912, regretatul episcop Radu îl ridică la cinstea de canonic, drept recunoștință a strădaniilor sale religioso-culturale și ca un îndemn spre steruință în munca de pân'aci. Ceea ce răposatului în Domnul a și făcut până'n ceasul din urmă, scriind cu multă râvnă, cuvântând unde și când s'a putut, ajutând cu banul pe cât a putut, apărând (o vreme ca deputat) pe cine a putut, și ce s'a putut.

Fie-i deci partea cu dreptii și în veci pomenirea lui, căci luptă bună a luptat!

Sărbătorirea d. Mihail Sadoveanu.

Marele măestru al scrisului românesc, d. *M. Sadoveanu*, împlinind vârsta de 50 de ani, a fost sărbătorit după cuviință. Prieteni și admiratori, din deaproape și din depărtări, și-au adus tributul de omagiu celuice de trei decenii și mai bine învie în forme de vrajă chipuri și icoane din vremuri de mărire ori de bejenie, zugrăvește în colori potolite viața satelor, a târgurilor, a câmpiilor, a bălților, a stufărișurilor, a pădurilor și a crângurilor de dincolo, mângâind, însuflețind, rar sbiciuind, de regulă elevând, nicidecum încetând a fi: artist și român. Cum zice d. Iorga:

„Intr'o limbă de o armonie simplă el a redat viața românească din Vechiul Regat în aproape toate aspectele ei, așa cum părintele Agârbiceanu, așa de pe nedrept neglijat, a făcut-o, aceasta cu preocupări morale superioare și cu un misticism de misionar, pentru Românii din Ardeal“.

Ne alăturăm și noi, cu drag, la ceata atât de numeroasă, a celor ce-l admiră pe uimitor de spornicul măestru Sadoveanu și-i dorim din inimă încă mulți ani de rodnică și binefăcătoare activitate literară!

altceva decât pământul; ea cuprinde în brațele sale omenimea, nimic altceva decât omenimea, și anume omenimea ce purcede dela Adam și e răscumpărată de Hristos“.

Replica obișnuită: cum se împacă faptul unei mulțimi de lumi imense, populate de ființe raționale, superioare nouă din toate punctele de vedere, cu credința creștină, carea coboară pe Fiul lui Dumnezeu din acele slăvi de lumină și fericire pe minusculul nostru bulgăre de tină, spre a îmbrăca aici chipul robului și a muri în chinurile și rușinea crucii, după ce face dintr'o slabă făptură feminină, maica sa, regina tuturor creaturilor, urmând, după înviere, să-și împărțiască viața între ceriu, la dreapta Tatălui, și între pământ, pe altarele bisericilor, ca să-l poată cerceta și primi zilnic cine vrea? nu-i așa grozavă cum vrea să pară. Apostolii și dascălii bisericii nu numai că au bănuț existența unor creațiuni inteligente înafară de lumea noastră, ci au știut cu siguranță absolută acest lucru, cum zice un autor de seamă¹⁰⁾. Știau adevărat cu toții de crearea îngerilor înainte omului și de ierarhiile lor ce constitue tot atâtea neamuri îngeresti, fiind, în raport cu omul, chiar și cel mai umil înger de-o superioritate incomparabilă. Mai știau apoi că o mulțime din aceste spirite curate și fericite s'au prăbușit

Ruga ascultată

Preasfințitul Iuliu anunță numirea întâiului episcop al Maramureșului

Păstrând cu scumpătate formele obișnuite, autoritățile noastre bisericești n'au comunicat oficial vestea numirii episcopului de Maramureș înainte de sosirea bulelor dela Roma. Aceste scrisori acum sosite, Preasfințitul Iuliu al Clujului și Gherlei, în calitate de administrator apostolic al noiei eparhii, vestește credincioșilor marea bucurie. «Curierul Creștin» din 1 Noemvrie, încadrat în roșu de sărbătoare, are în pagina întâi această solie, deosebit de caldă și cuceritoare în simplitatea sa evanghelică, pe care o publicăm în cele ce urmează:

Venerați Frați, Înalta Nuntiatură Apostolică ne împărtășește oficial, că Sfântul Părinte s'a îndurat să numească pe Reverendisimul Dr. ALEXANDRU RUSU de Episcop al eparhiei Maramureșului.

Intreaga biserică primește cu sinceră bucurie această numire, pentru calitățile alese cari împodobesc pe cel ce a fost aflat vrednic de a fi înălțat în șirul urmașilor Apostolilor. Mentea luminată, inima caldă, suflul întreg întru slujba Domnului, îndreptătesc frumoasele nădejdi pentru înălțarea Bisericii și a Neamului, cari mângâie sufletele noastre.

Bucuria aleasă în primul rând este a eparhiei Maramureșului. V'am chemat la rugăciune, Venerați Frați, dimpreună cu credincioșii iubiiți încredințați păstoriei Voastre, pentruca Domnul să se îndure să trimită pe mirele dorit. Rugăciunea caldă a aflat ascultare. Domnul a binecuvântat eparhia Maramureșului cu această numire.

Preamăriți pe Domnul cu aceleași sfinte rugăciuni, cerșind în toate bisericile eparhiei Maramureșului, până la consacrarea Păstorului Vostru, ca Domnul să reverse asupra lui plinirea darului arhieriei, desăvârșind sufletul alesului său.

Cu aceste calde rugăciuni dați, Venerați Frați, împreună cu poporul credincios, prima îmbrățișare Mirelui pe care Preabunul Dumnezeu Vi-l-a dăruit. Darul Domnului cu voi. Dragostea mea cu voi cu toți întru Hristos Isus. Amin.

întru adâncuri de nefericire. Și mai știau și aceea, că Mântuitorul nu s'a pogorît la ele să le ridice la strălucirea cea dintâiu. — Iată, toate acestea le știau și le cumpăniu acel apostoli și dascăli bisericești, fără să se tulbure întru liniștea lor.

Și tot așa de puțină neliniște va pricinul conștiinței creștine și faptul omenirilor nenumărate ce-ar împânzi cosmosul.

Căci, să zicem cu P. Secchi, că toate astrele, chiar și soarii, ar fi populate de ființe inteligente, inferioare îngerilor dar superioare omului, „capabile să-și cunoască să-și cinstească și să-și iubească creatorul“. Ce ar urma dintr'asta? Slăbirea, sau chiar aneantizarea dogmei creștine?

Nici decât! Am avea și în cazul acesta, ce-i drept, cinstea nemeritată a întrupării Domnului. Numai cât, vorba ilustrului conferențiar Monsabré: „aceasta nu s'ar întâmpla decât pentruca Cuvântul însuși, voind să se nimicească oarecum pe sine și să ridice pe umerii săi smeriți universul întreg, ca să-l apropie de Dumnezeu, ar fi ales de termin al împreunării sale ceea ce ar fi fost mai jos pe scara vieții iuteligente și raționale“. Apoi în ipoteza persistenței acelor creaturi astrale pe calea dreptății și a adavărului, asemenea îngerilor buni, n'ar trebui oare să ne miște până la lacrimi gândul că „tocmai fiindcă aceste ființe au rămas pe calea cea bună, dumnezeescul nostru Păstor a lăsat cele nouzecișinoue de

⁸⁾ Cf. *Farges-Barbedette: Cours de Philosophie scholastique. Paris. 1923. vol. I. pag. 403.*

⁹⁾ Cf. *Ios. Donat, op. cit. pag. 215.*

¹⁰⁾ Cf. *Duilke de Saint-Projet — Senderens: Apologie scientifique. Paris. 1921. pag. 446—447.*

O audiență la Papa. Intr'o serie de zumeri ai ziarului „Cuvântul“ dela sfârșitul lui Septembrie c. se publică sub titlul „Note de călătorie“ impresiile câștigate de pâr. *Gordon de Gall* (pseudonimul unui preot ortodox dela noi) într'o călătorie la Roma. Sf. Sa, călăuzit de pâr. Dr. Emil Iuga, preotul nostru din Roma, a văzut, firește, și pe Sf. Părinte, relatând despre această audiență lucruri cari merită a fi reținute.

Iată ce spune acest vizitator ortodox despre capul creștinătății:

„De statură mijlocie, îmbrăcat în alb, cu fața bronzată și privirea veselă, plin de sănătate, cu un crucifix de aur încrustat în pietre prețioase ce-i atârnă pe piept, Papa te cucește chiar dela început.

„Se arată foarte satisfăcut de cercetarea ce i-o fac în special Români. Trece apoi și îmi povestește ce operă creștinească a săvârșit în mijlocul creștinilor ruși, persecutați de bolșevici; își spune părerea că ar trebui, pe lângă alte măsuri, ca toate bisericile creștine să facă în fiecare săptămână câte o rugăciune cu îngenunchiere pentru încetarea persecuțiilor de acolo. Comunică Sanctității Sale, că la noi în țară s'au făcut odată peste tot și procesiuni și rugăciuni, iar pentru noua propunere, că o voi aduce la cunoștință celor în drept la înapoiere.

„Trece apoi la starea nouă de lucruri din țară dela noi, arătându-și complectă satisfacțiune de a fi fost primul care să o fi recunoscut ca atare. Iar la dorința manifestată de a ști cum au decurs evenimentele, când am început să-i fac istoricul și să-I descriu tot entuziasmul indescriptibil cu care a fost primit și întronat noul Rege, avea lacrimi de mulțumire în ochi. I-am raportat apoi Sanctității Sale mai departe, că acum, peste țară și peste cetățeni, s'a făcut un val de liniște, fiecare așteptând timpuri mai bune. I-am oferit apoi câte ceva din cărțile mele. A fost foarte mișcat și mi-a mulțumit cu multă căldură. M'a îndemnat să scriu mereu pentru cei mici și mulți, neprecupețind osteneala. „Știe Domnul, a încheiat Sanctitatea Sa, pe cei ce se trudes în via Lui și pentru oile Sale, ca să-i răsplătească la vreme“.

„Un gest, și audiența s'a terminat. O binecuvântare, îi sărut mâna și părăsesc salonul, trecând din nou prin toate celelalte camere pline cu sute de pelerini, cari așteptau în picioare, de ceasuri întregi, să vadă pe Sfântul Părinte, măcar în trecere și să-I primească binecuvântarea papală“.

Cum trece toamna...

*Cum trece toamna plângătoare
Cu tristă-i fremăt din dumbravă,
Așa în lumea asta trece
Fanfara clipeilor de slavă.*

*Cum trece toamna ofilită
Cu frunzele-i ce cad într'una,
Așa plăcerile din lume
Se trec tot una câte una.*

*Așa se trec și-a noastre zile
Cum trec în toamnă berze 'n stoluri,
Pe când în inima sdrobotită
Se lasă goluri peste goluri.*

*Așa se sting în lume toate
Ca flori în toamna 'ndurerată,
Numai virtutea mai rămâne
În altă lume cu răsplată.*

*Vor trece toamne peste toamne
Ca umbrele de nori pe lacuri,
Dar slava Sfinților trăi-va
Al veșniciei lanț de veacuri.*

*... Treceți din mintea tuturor
Vom fi cândva lăsați uitării,
Dar adă-ți, Tu, de noi aminte,
Stăpâne, Domn al îndurării.*
Huși, 28 Oct. 1930.

P. Mihai Demeter.

Încă un congres unitofob. Nu ne putem plânge, că am trăi nebăgați în seamă pe plaiurile Ardealului. Dimpotrivă Ni-se dă o atențiune pe care, cu toate lipsa de modestie, trebuie să o socotim exagerată, dată fiind nimicnicia noastră trecută și prezentă. Suntem doar abia a nu știu câte zecea parte a fraților orto-

docși, totuși înaltele foruri ale bisericii dominante se ocupă de noi incomparabil mai mult, mai stăruitor, mai sistematic decât de uriașa turmă a dreptmăritorilor creștini de sub păstoria lor orientală. Patriarhul, Sfântul Sinod, Congresul național bisericesc, pâr. Ciuhandu, arhimandritul Scriban, însuși Tudor Dominantu, scurt: tot ce are ortodoxia mai bun, și-au închinat ultimii ani de jertfelnică trudă modestei noastre bisericuțe, pe care o găsesc strașnic de puternică, șireată, bogată și primejdioasă foarte. Comisii de studii, anchete, memorii, delegații la palat și la minister, toate se ocupă de noi și numai de noi. Apoi să nu te umfli în pene, tu catolnic uniat din Blaj!

Congresul preoților ortodocși din Ardeal și Banat, ținut în Brașov la începutul acestei săptămâni, n-a ieșit nici un pas din această impresionantă disciplină ortodoxă. A cântat și el, pe rând, toate podobiile unite, începând cu școalele Blajului — cari atâta rău făcură neamului, încât în sala liceului din Brașov, ridicat cu un fel de concurs al Blajului, nu mai pot fi pomenite decât cu cuvenita sacră mânie pravoslavnică — cu averile și privilegiourile neștiute ale uniaților, cu funcționarii cari împânzesc țara la poruncile tainice ale Papei dela Roma, pământuri și codri, cari la un semn al nostru dau cu mână largă toată mana și bogăția aceleiași biserici papiste. Formidabilul efect produs de trilarile jalnice și tânguioase ale primilor tenori ortodocși (Mitropolit Bălan, arhimandrit Scriban, pâr. Ciuhandu, Tudor Popescu) se poate constata și din hotărârea extremă ce s'a luat: s'a instituit o nouă comisiune de studii, care să continue cercetările de această natură și s'a ales un quintet, care sub bagheta măiastră a pâr. Ciuhandu să repete concertul și la palatul regal din București.

Trecând însă peste această notă «unită» a congresului, arhicunoscută, vom sublinia alte preocupări, cari ne interesează și pe noi. Așa: chestiunea *reformei învățământului teologic*, care trebuie să fie îndrumat numai de biserică și să aibă două grade: seminarii (similare liceelor confesionale) și academii. Apoi *înființarea unui mare cotidian*, care să reflecteze întreaga viață a a ortodoxismului român.

De încheiere trebuie să mai amintim două hotărâri, a căror importanță nu va scăpa nimănui. Congresul a ținut să-și sporească prestigiul proclamând *membrii de onoare* ai asociațiunii «Andrei Șaguna», alături de arhim. Crișan, pe arhimandritul Scriban și pe veritabilul dominant Tudor Popescu, pentru cari norocoase alegeri ținem să-i felicităm deosebit. În aceeaș vreme trebuie să le mulțumim pentru un gest de nobil cavalerism. »Intrucât guvernul țării — sună hotărârea — intenționează să reducă ajutoarele ce se dau confesiunilor în proporția de: 10 la sută dela ortodocși, dela uniți 20%, dela celelalte confesiuni 25 la sută, ne permitem a renunța la acest favor aparent care ar putea fi prezentat în ochii străinătății ca o favoare ilegală a bisericii ortodoxe«.

În definitiv, tot sunt ei băieți buni, frații ortodocși. Numai noi suntem de vină că ne încapăținăm a exista, în butul prorociilor contrare ale Văzătorului dela Sibiu. Dar așa-i viața: plină de erezuri și contradicții neînțelese!

Pericolul veneric. Moartea sestrecoară, hidos și irezistibil, în sângele neamului. Ospiciile de nebuni și paralitici generali se populează inspăimântător, spitalele arată un număr crescând de morți și 25000 copii nevinovați se sting, an de an, în primele săptămâni după naștere: toți victime ale fiorosului bacil al sifilisului. Numărul celor atinși de această cumplită boală este teribil. Numai statistica oficială înregistrează pe an câte 150.000. Dar, evident, realitatea e mult mai crudă.

Iar în ce privește combaterea grozavei

oia a spațiilor cerești și-a alergat să caute oiaia a suta, care se rătăcise? Iar de cumva ar avea lipsă și acelea să fie cuprinse în mântuirea universală, nu ne spune oare biserica, cumcă meritele crucii au o putere nemărginită da proecțiune și că fluviul sângelui divin ce s'a revărsat pe Calvar a pătruns până în cele mai tainuite colțuri ale imensității ce ne încunjură? Acest sânge a purificat pământul, mările, astrele, univesul întreg

*Terra, pontus, astra, mundus
Quo lavantur flamine,*

cum cântă biserica Apusului, în imnul pămîntului sfinte. Și de ce locuitorii sferelor răspândite în spațiu, făcuți și ei pentru Dumnezeu ca și noi, prinși și ei în dragostea lui Hristos deodată cu noi, de ce n'ar fi fost lămurii și ei, prin îngerii cărmuitori a lumilor acelorora, ori chiar prin însuși Hristos cel sculat din morți, asupra faptului și asupra valorii Răscumpărării! De ce, această putere a Răscumpărării nu i-ar curăți și pe ei dac'ar fi păcătuit; de ce nu i-ar ajuta și pe ei să-și ajungă suprema perfecțiune dacă sunt nevinovați? (11).

Dogma creștină, va să zică, nu se teme de problema pluralității lumilor locuite. Dimpotrivă. Cu dor dorim să fie un fait accompli

cât mai curând visul văduvei de treabă care a fost doamna Guzman. Astronomul american M. Lowell, din singurătatea de sihastru a observatorului său din Arizona, dela înălțimea alor 2200 metri, a studiat ani de rând, sub acest respect, planeta Marte, cu o stăruință de benedictin, scriind și o serie de lucrări în cauză, în pofida ilustrului său oponent, naturalistul Wallace (12), — fără să-și poată dovedi însă cu date și fapte convingătoare credința sa. Și tot așa stau, fără dovezi sigure, și ceilalți protagoniști ai ideii acesteia, foarte probabil, până la a doua înviere.

Chestia însă se agită, și nu strică să se știe și părerea acelorora, cari, în calitate de spiritualiști și creștini binecredincioși, deși sunt deplin mulțumiți cu planeta pe care-și dapănă firul zilelor, așteaptă, totuși, fără gânduri de apostazie, ziua măreață ce va aduce trestiei cugetătoare, carea este omul, (Pascal), siguranța neclătită că în imensitățile spațiului, pe mii, milioane și miliarde de oaze plutitoare, o nenumărată mulțime de creaturi inteligente, simt, înțeleg și cântă măririle atotputernicului și preaițeleptului Ziditor.

¹² Cf. Th. Moreux: Les Enigmes de la Science. Paris. 1926 vol. I. pag. 168—169.

Cetiți și răspândiți: „UNIREA“

¹¹ Conférences de Notre-Dame, carême 1889, confer. 102 (citat la Duilhé de Saint-Projet, pag. 448—449).

plăgi, suntem între cei din urmă. Poate chiar ultima țară. Procentul celor tratați este extrem de mic. Deși problema este de uriașă importanță socială și națională. Și nici nu-i imposibil de remediat, în parte măcar. Cu 50 milioane, în câțiva ani, după părerea prof. Nicolau din București, s'ar putea ajunge la rezultate suficiente. În special s'ar putea împiedeca răspândirea ei. De ori unde, și în cel mai de mizerie buget, aceste milioane ar trebui găsite.

Alături, firește, trebuie să meargă acțiunea de luminare a mulțimilor asupra primejdiei extraordinare a boalei extrem de contagioase și a crâncenelor ei urmări. „Direcția educației poporului” din ministerul sănătății, a declarat pentru întreaga țară ziua de 2 Noembrie drept zi de propagandă antisifilitică. Echipa nenumărate de medici și alți intelectuali au ieșit atunci în fața mulțimilor, cercând să ducă puțină lumină în împărăția atât de oribilă a acestei morți lente.

Este utilă, fără îndoială, această muncă. Pe altă cale, ea întărește încă odată adevărul poruncilor evanghelice și arată uriașa valoare socială a moralei creștine. Fiindcă, în definitiv, cel mai sigur mijloc de apărare pe care l-a putut găsi și știința medicală de astăzi este viața curată în sensul moralei creștine. Nici cum și nici într'un domeniu nu putem trăi fără Hristos. Și am trăi bine, dacă în toate ar fi stăpân Regele Hristos!

Știri mărunte

Pentru restanțieri. *Se apropie sfârșitul anului, când gazeta are de acoperit cheltuieli însemnate. După mărturia cărților noastre de casă însă, veniturile acestui an sunt deosebit de slabe. Rugăm în consecință pe toți restanțierii să binevoiască a ne trimite fără amânare sumele ce ne datorează. Ne vor scuti astfel de provocări speciale, costisitoare și suferitoare.*

Nouă conferință episcopescă la București. Pe ziua de Luni, 17 Noembrie c. se vor întruni din nou, la București, mitropoliții și episcopii catolici de ambele rituri, pentru a ține o nouă conferință, sub prezidiul Nunțului apostolic. Obiectul principal pare a fi, și de astă dată, chestiunea patrimoniului sacru, care va fi rezolvită definitiv. Episcopii noștri vor continua, apoi, a se ocupa de ducerea la bun sfârșit a problemei penziunilor preoțești. — De notat, că la această conferință vor lua parte și episcopii nou numiți ai Maramureșului, Timișoarei și Oradea-Satu-Mare, cari vor face, cu acest prilej, obișnuita profesiune a credinței, în fața Nunțului papal.

Iarăși agitații pe chestia calendarului. Se părea că s'a închis pentru totdeauna acest capitol de tristă pomenire. Spiritele se liniștiseră până și în Basarabia. Sunt însă interese cari, pentru unii, primează față de cele naționale. Conducerea partidului liberal din Basarabia a dat de curând — citim în „Dreptatea” din 8 l. c. — un comunicat, în care afirmă necesitatea revenirii imediate la vechiul stil, socotind că îndeplinește astfel un scop „național și patriotic”. Halal de patriotismul, care folosește astfel de arme criminale în slujba unor mărunte calcule de partid!

Locale. Vineri, 21 Noembrie, la sărbătoarea Intrării în biserică a Preacuratei Fecioare Maria, va predica în catedrală Msgr. Ștefan Roșianu, canonic mitropolitan, iar Dumineca viitoare, a săptămânii a 9-a după Înălțarea s. Cruci, păr. Dr. Augustin Tătar, profesor la academia de teologie.

— Reuniunea meseriașilor noștri a avut un succes deosebit de frumos cu *serata teatrală,*

urmată de dans, pe care a aranjat-o Sâmbăta trecută în sala de gimnastică a liceului nostru de băieți. Publicul, peste așteptări de numeros, a aplaudat cu multă însuflețire pe tinerii debutanți, cari au tot dreptul să se bucure de roada atâtor străduinți depuse pentru binele asociației din care fac parte. Mai ales că Reuniunea avea nevoie de înviorarea pe care a produs-o această reușită ieșire în public și, de altă parte, de încasările frumoase, cari îi pun la adăpost bugetul de griji și surprize neplăcute.

— Nu se poate spune același lucru despre *reprezentarea teatrală dată de grupul artiștilor asociați din Oradea*, Marți seara, în aceeași sală de gimnastică. Piesa a fost foarte bună: „Romantioșii” lui Ed. Rostand și bine au jucat și actorii. Dar n-au prea avut cui. Publicul a lipsit. Să fie de vină tot numai criza financiară? Ori și o altă criză?!

Alegerile din Austria. În 10 l. c. s'a publicat rezultatul alegerilor legislative din Austria. Din cele 165 mandate ale noului parlament au câștigat: social-democrații 72 (față de 71 în parlamentul trecut); creștin-socialii, împreună cu Heinwehr-ul, 66 (față de 73 din trecut), blocul Schober, grupând partidele pangerman, Landbund și economic 19 (față de 21), iar Heimatblock-ul, gruparea radicală din Heimwehr, 8 mandate. Adăugând și pe aceste 8 la cele 66 ale creștin-socialilor, cari merg împreună, rezultatul final este aproape cel din alegerile trecute. Doar grupul Schober pierde 2 mandate, pe cari le câștigă social-democrații unu, și creștin-socialii pe celalalt. Acest rezultat este de o importanță deosebită. El arată nu numai stabilitatea grupărilor și vederilor politice din Austria, ci și voința ei hotărâtă de a elimina definitiv din viața publică tendințele extreme, fie de stânga, fie de dreapta. Nu a fost ales nici un comunist și nici un partizan de al organizației lui Hitler; iar Heimatblock-ul abia a obținut 8 mandate. După surpriza din Germania, face bine acest rezultat liniștitor.

Pentru întărirea Italiei. Intre multele gânduri bune pe care Mussolini le știe lansa și susține pe cât de ingenios pe atât de persistent, este și acela al unei sănătoase sporiri a neamului italian. Adevărata bogăție a Italiei sunt copiii mulți. Pentru a da formă cât se poate de concretă și răsunătoare acestei convingeri a sale, Ducele a găsit, între altele, o metodă interesantă. Cu ocazia recepțiunii ce a dat nobilimei din Florența, a declarat că nu-l împoartă rangul și titlul doamnelor din înalta societate, ci numărul copiilor. De aceea, la prezentare a trebuit să i-se spună nu numai numele damelor, ci și câți copii a dăruit țării fiecare din ele. — Este ușor de înțeles efectul acestui gest.

† **Dr. Ioan Erdélyi**, avocat în Cluj, s'a stins în ziua de 9 Noembrie 1930, în al 67-lea an al vieții sale de vrednică muncă românească. Inteligență vie și caracter de puritate română, Ioan Erdélyi a fost nu numai un avocat care a făcut cinste baroului, pe care l-a servit cu toată dragostea în cursul frumoasei sale vieți. Intrasigent și demn, ca unul ce purta cu vrednicie marile tradiții ale familiei Maniu, el a știut susține interesele românești la Budapesta, în calitate de ministru plenipotențiar al Consiliului Dirigent și comisar general al guvernului român, în zile grele și pline de primejdii. Inmormântarea strălucită care i-s'a făcut în 11 Noembrie c. a arătat marele prestigiu și respect unanim de care era încunjurat acest devotat muncitor al neamului și distins fiu al bisericii noastre. — În veci pomenirea lui!

† **Păr. Ioan Pop**, preot în Moldovești (arhidieceză), a trecut la cele veșnice în 6 Noembrie 1930, în anul 61 al vieții și 37 al preoției sale cinșite. — Fie-i partea cu dreptii!

Cărți & Reviste

SF. ALFONS MARIA DE LIGUORI: *Preșterea la moarte*. Meditații asupra adevărilor veșnice. Ediția IV revăzută și îndreptată. Blaj. 1930. Prețul 60 Lei.

De mult epuizată în edițiile ei anterioare, această capodoperă a marelui învățător al bisericii, care a fost sf. Alfons M. de Liguori, va continua să facă, și în această a patra ediție — îngrijită tot de societatea de lectură „Inocențiu M. Clain” a studenților Academiei de teologie din Blaj — același bine imens, pe care l-a făcut până acum. Noua ediție este cât se poate mai bine îngrijită și dacă pentru cele aproape 500 pagini, tipar garmond mărunț, editura o desface cu numai 60 Lei de bucată, înseamnă că nu urmărește nici un câștig, ci numai o răspândire cât mai largă a perlelor de gândire creștină, pe cari le cuprinde.

MIHAIL SADOVEANU: *Baltagul*. Roman. Editura „Cartea Românească”. București. 1930. Prețul 96 Lei.

Frumoasa ediție de lux, pe hârtie velină, a acestui volum a marelui scriitor moldovean, a ținut să contribuie și ea la jubileul recent de 50 ani de viață a dlui M. Sadoveanu. Brodat pe firul cunoscut al minunatei balade populare „Miorița”, acest nou roman al dlui Sadoveanu ne prezintă o icoană atât de simpatice a țărâncii române, deosebit de bogat înzestrată, încât orice cititor român se va alege din ea cu un spor de mândrie că i-s'a dat să aparțină neamului nostru. De altă parte, icoana aceasta e zugrăvită în culori atât de firești, și totuși atât de maiestru, încât „Baltagul” poate fi socotit drept una din cele mai reușite creațiuni ale acestui mare povestitor al neamului nostru. O operă cu adevărat jubilară, care sperăm că încă în acest an să poată ajunge la o nouă ediție.

M. THEODORIAN-CARADA: *Ejimeride*. Însemnări și amintiri. București. 1930. Prețul 120 Lei.

Cartea cuprinde — cum atât de nimerit o spune autorul — „însemnări și amintiri” din viața socială și, mai ales, politică a României de după unirea celor două principate, până la mijlocul anului 1910 (moartea lui Eugeniu Carada), unde oprește volumul de față. Se știe, că Eugeniu Carada, unchiul autorului, a avut — deși numai din umbră — un rol foarte mare în viața partidului liberal și prin aceasta în viața publică a țării. Nici o mirare deci, dacă „Ejimeridele” nepotului, atât de inițiat în toate tainele unchiului său, și însuși părtaș la multe din ele, au o valoare deosebit de documentară. Ele vor fi continuate și primirea ce s'a făcut acestui întâiu volum ne îndeamnă să credem că această continuare nu va trebui să întârzie prea mult spre paguba celorce vreau să cunoască și aceasta latură, deosebit de prețioasă, din istoria țării.

THEODOR CHINDEA: *Contribuții la istoria Românilor din Giurgeul-Ciucului*. Gheorgheni. 1930. Prețul 55 Lei.

Este o bună carte de popularizare a cunoștințelor istorice referitoare la elementul românesc dela isvorul celor două riuri mari ale Ardealului: Mureșul și Oltul, fiind în aceeași vreme și un strigăt de alarmă pentru sprijinirea acțiunii românești, istoricește pe deplin justificate, din aceste părți ale Săcuimii. Deosebit de interesant este, sub acest raport, capitolul ultim al cărții, care ar trebui să fie sub ochii tuturor factorilor cu ceva greutate în soluționarea acestei mari și deosebit de importante probleme a neamului.

SF. FRANCISC DE SALES: *Indrumare la viața evlavioasă*. Editura „Presa bună”. Iași. 1930. Prețul 50 Lei.

Lipsa arzătoare a unei noi ediții românești a cărții minunate, cunoscute sub numele de „Philotea” — care stă cu demnitate alături de „Imitarea lui Hristos” de Toma Kempis — este înlăturată acum prin tipărirea acestei noi traduceri făcute de un anonim dela București, care se ascunde sub literile N. M. I. Este o traducere bună a operei de căpetenie a sf. Francisc Saleziu și dacă modestia traducătorului dorește ca „un adevărat talent” să o refacă, în viitor, pentru „a-i da forma cea mai asemănătoare cu frumuseța originalului”, nu înseamnă că în forma ei de azi, tipărită cu multă îngrijire din partea harnicei edituri „Presa bună” dela Iași, să nu fie socotită drept o adevărată binefacere pentru toată lumea, care își cunoaște datoria de a tinde spre perfecționarea vieții. Iar prețul de 50 de Lei este în adevăr un bagatel în raport cu cele peste 350 pagini ale cărții.

OCTAV DESSILA: *București, orașul prăbușirilor*. Roman. Editura „Cartea Românească”. București. 1930. Prețul 100 Lei.

Volumul acesta ne dă povestea prăbușirii morale a unei tinere studente — „prima premiată a unui liceu din provincie” — care, prinsă în vârtejul capitalei, ajunge

VIII. Din fundațiunea „Dionisiu de Șimon“. Un (1) stipendiu de 4000 Lei, pentru agromonomie. Preferință au rudeniile.

IX. Din fundațiunea „Alex. Șt. Șuluțiu“. Două (2) stipendii de câte 12.000 Lei, pentru tinerii cari studiază dreptul ori medicina, afară din patrie.

2. Două (2) stipendii de câte 6000 Lei, pentru tinerii, cari studiază tehnica, metalurgica, pedagogia, ori științele reale, afară de patrie.

3. Șapte (7) stipendii de câte 6000 Lei pentru tinerii cari studiază dreptul în patrie.

4. Nouă (9) stipendii de câte 3000 Lei pentru elevi de liceu în clasele superioare.

5. Patru (4) stipendii de câte 1800 Lei pentru elevi la liceu în clasele inferioare.

Consângeniile au preferință.

X. Din fundațiunea „David Br. Ursu de Margina“. Un (1) stipendiu de 3000 Lei pentru elevi și eleve gr.-cat. dela liceele din Blaj, născuți în comune din județele Făgăraș, Sibiu, Hunedoara.

XI. Din fundațiunea canonicului „Dr. Victor Szmigelski“, pentru Internatul de fete din Blaj. Trei (3) stipendii de câte 2500 Lei pentru eleve din Internatul dela liceul, școala normală și cea comercială superioară de fete.

XII. Din fundațiunea alumnilor Seminarului jun.-rom. gr.-cat. studioase în Blaj. Un (1) stipendiu de 2500 Lei, pentru elevi la liceul din Blaj. Consângeniile au preferință.

XIII. Din fundațiunea I. T. Chețianu. Un (1) stipendiu de 2000 Lei pentru elevi dela școlile din Blaj. Rudeniile au preferință.

XIV. Din fundațiunea „Simion Pop Mateiu“. Un (1) stipendiu de 7000 Lei pentru tineri români greco-catolici, cari vor studia dreptul, medicina, literale, politehnica, montanistica și silvanistica, un (1) stipendiu de 2000 Lei pentru elevi și eleve dela școlile secundare.

Consângeniile au preferință.

XV. Din fundațiunea „Dr. Izidor Marcu“. 1. Un (1) stipendiu de 8000 Lei pentru universitate.

2. Un (1) stipendiu de 3000 Lei pentru elevi din liceul superior, școala normală și cea comercială superioară.

3. Două (2) stipendii de câte 1500 Lei pentru elevi din liceul inferior.

Consângeniile au preferință.

XVI. Din fundațiunea Canonicului „Ștefan Pop“. Două (2) stipendii de câte 2000 Lei și două (2) de câte 1000 Lei, pentru elevi și eleve la orice școală. Rudeniile au preferință.

XVII. Din fundațiunea Aurel C. Domșa și soția Livia n. Moldovan. Un (1) stipendiu de 3000 Lei, trei (3) stipendii de câte 2000 Lei și trei (3) de câte 1000 Lei pentru eleve gr.-cat. dela școlile din Blaj. Vor fi preferite cele

inrudite cu fundatorii și cele ale căror părinți sunt meseriași.

Concurenții la toate stipendiile de mai sus au să alătore la cererile lor: certificat școlar în copie autentică, *carte de botez dela preot*, atestat de paupertate, atestat medical, certificat de frecventare, și pentru dovedirea consângenității cu fundatorul au să alătore atestat dela oficiul parohial, și respective tabela genealogică exact dedusă. Sunt datori mai departe să determine apriat suma și soiul stipendiului pe care îl cer.

Cererile intrate după termin nu vor fi luate în considerare.

Blaj, din ședința consistorială ținută la 11 Noemvrie 1930.

Dr. Vasile Suci
arhiepiscop și mitropolit.

1-3

Văduvă de învățător, în etate, dorește să intre ca econoamă la un preot bătrân, fără familie. Informațiuni la Administrația ziarului.

No. G. 3240—1930

Publicație de licitație.

Subsemnatul Portărel prin aceasta publică, că în baza deciziei No. G. 3240—1930 a judecătoriei de ocol Diciosânmărtin în favorul reclamantului Theil Matia din Șona repr. prin avocatul Dr. Ioan Bianu din Blaj, pentru încasarea creanței de 1198 Lei și acc. se fixează termen de licitație pe ziua 18 Noemvrie 1930 orele 4 p. m. la fața locului în comuna Șona, la locuința urmăritului unde se vor vinde prin licitație publică judiciară mașină de imblătit în valoare de 25 000 Lei.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare.

Diciosânmărtin, la 22 Octomvrie 1930.

ss. A PETHŐ
portărel

No. G. 8241—1930

Publicație de licitație

Subsemnatul Portărel prin aceasta publică, că în baza deciziei No. G. 3241—1930 a judecătoriei de ocol Diciosânmărtin în favorul reclamantului Theil Matias din Șona repr. prin avocatul Dr. Ioan Bianu din Blaj, pentru încasarea creanței de 3010 Lei și acc. se fixează termen de licitație pe ziua de 18 Noemvrie 1930 orele 4 p. m. la fața locului în comuna Șona No.— unde se vor vinde prin licitație publică judiciară o șură, un teasc, un car de vite, un plug ș. a. în valoare de 21.500 Lei.

În caz de nevoie și sub prețul de estimare

Diciosânmărtin, la 22 Octomvrie 1930.

ss. A PETHŐ
portărel

AVIZ!

Aduc la cunoștința Onoratului Public, că pe lângă magazinul meu de pielărie din Blaj, piața I. M. Clain, am mai primit

Reprezentanța generală
a renumitei fabrici de ghețe

„DERMATA“
din Cluj

De azi înainte am posibilitatea de a servi Onoratul Public cu tot felul de **ghete, pantofi, șoșoni și galoși pentru dame, domni și copii**, cu prețurile cele mai reduse.

Incercați și Vă veți convinge.

1-3

„Minerva“

magazin de pielărie și ghețe

FLEGLER

Intreprindere de pictură și tapetare artistică. Cluj, str. Rațiu

Pictor modern de camere. Mare asortiment în specialități de tapete. Intreprinde: renovări, în stil, de biserici și castele, vopsire de locuințe și mobile, precum și lustruire cu lac.

Devize gratuite! Comande venite din provincie se execută prompt și la termen. 13-7

TURNATORIE DE CLOPOTE

FRITZ KAUNTZ

fost

SCHIEB & KAUNTZ

Sibiu — Str. Morilor 2

Livrează clopote de biserică pe garanție de ani îndelungați, turnate din material de prima calitate ca înainte de războiu efectuate în mod artistic. Experiență îndelungată, de ani de zile, asigură o muncă ireproșabilă și un sunet armonios.

Cereți oferte speciale!

Pe scrisori rog a se indica adresa precisă

(999) 52-7

Cețiți și răspândiți „UNIREA“

BANCA UNITĂ pentru Industrie și Hipotecă S. A. din Sighișoara
SUCURSALA BLAJ

acordă

Imprumuturi eftine

cu dobânzi în limitele stabilite de Banca Națională a României

123 3-4

Experiența alor 40 ani dovedește bunătatea preparatelor HÖFER pentru copii